

УДК 343

Пулик Василь Михайлович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Пулык Василий Михайлович

студент

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Pulyk Vasyl

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ В КОНТЕКСТІ ЗМІН ДО
КПК УКРАЇНИ**

**ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ ОБЫСКА В КОНТЕКСТЕ
ИЗМЕНЕНИЙ В УПК УКРАИНЫ**

**FEATURES OF EXECUTION IN THE CONTEXT OF CHANGES TO
THE CRIMINAL PROCESSUAL CODE OF UKRAINE**

***Анотація.** Досліджено процесуальні аспекти проведення обшуку в контексті змін до КПК України.*

***Ключові слова:** обшук, новели КПК, слідчі дії.*

***Аннотация.** Исследованы процессуальные аспекты проведения обыска в контексте изменений в УПК Украины.*

***Ключевые слова:** обыск, новеллы КПК, следственные действия.*

***Summary.** The procedural aspects of the search in the context of changes to the Criminal Processual Code of Ukraine are investigated.*

***Key words:** search, changes to CPC, investigative actions.*

Постановка проблеми. Обшук як одна з основних слідчих (розшукових) дій є достатньо ефективним засобом збирання та перевірки доказів у кримінальному провадженні. Для забезпечення допустимості отриманих у результаті проведення обшуку фактичних даних, необхідним є дотримання вимог КПК на всіх стадіях його проведення. Однак, як зазначає Бортун, в практичній діяльності є непоодинокими випадки, коли проникнення до житла чи іншого володіння особи має необґрунтований характер і пов'язане лише з припущеннями працівника правоохоронного органу щодо наявності для цього підстав, передбачених ст.ст. 233, 234 КПК України [4, с. 29]. Чи здатні зміни до КПК, які нещодавно набрали чинності, виправити ситуацію із свавіллям слідчих та прокурорів та одночасно забезпечити ефективне досудове розслідування?

Аналіз останніх досліджень. Новели кримінального процесуального законодавства щодо процесуальних аспектів проведення обшуку були досліджені і проаналізовані Бабіч С., Бортун М., Гловюк І. Цюприк І.

Виклад основного матеріалу. 15 березня 2018 року набрали чинності зміни до КПК України, зокрема щодо порядку проведення такої слідчої дія, як обшук.

Однак, як зазначає заступник прокурора Луганської області Ігор Цюприк в статті «Напрями удосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства України в контексті змін до КПК України» аналіз нормативних нововведень дає підстави констатувати, що низка закріплених у КПК України положень потребують скасування або принаймні суттєвого корегування [6, с. 29].

Конституцією України Відповідно кожній особі гарантується недоторканність її житла. Проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку не допускається інакше як за вмотивованим рішенням суду (ст. 30) [1]. Відповідно до змін до КПК обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді місцевого суду, в межах

територіальної юрисдикції якого знаходиться (зареєстрований) орган досудового розслідування як юридична особа (ч. 2 ст. 234 КПК) [2].

На прикладі Луганської області, підконтрольній органам державної влади України, І. Цюприк, демонструє, що віддаленість окремих слідчих підрозділів від місця реєстрації юридичних осіб, а також значна кількість клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, необхідність звернення з кожним таким клопотанням до відповідного суду суттєво ускладнює здійснення досудового розслідування. Це матиме негативний вплив на практику додержання розумних строків кримінального провадження, що, своєю чергою, призведе до значних матеріально-технічних витрат, пов'язаних з необхідністю подання до суду клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження та забезпечення участі у їх розгляді слідчого і прокурора. З огляду на викладене пропонується передбачити порядок подання клопотань до слідчого судді місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого перебуває ОДР, незалежно від наявності у нього статусу юридичної особи [6, с. 30].

Додатковою підставою для відмови слідчим суддею у задоволенні клопотання про обшук є не доведеність слідчим або прокурором наявності достатніх підстав вважати, що за встановлених обставин обшук є найбільш доцільним та ефективним способом відшукування та вилучення речей і документів, які мають значення для досудового розслідування, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб, а також заходом, пропорційним втручанням в особисте і сімейне життя особи. У разі відмови у задоволенні клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, прокурор не має права повторно звертатися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи іншого володіння особи, якщо у клопотанні не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею [3].

Згідно з новою редакцією КПК України, клопотання про проведення обшуку повинно містити, серед іншого, обґрунтування того, що доступ до речей, документів або відомостей, які можуть у них міститися, неможливо отримати органом досудового розслідування у добровільному порядку (пункт 8 ч. 3 ст. 234). Тобто перед проведенням обшуку слідчий або прокурор повинен фактично заздалегідь повідомити особу про намір провести у неї обшук, що зводить нанівець доцільність проведення такої слідчої (розшукової) дії [5, с. 30]. Вимога, передбачена п. 8 ч. 3 ст. 234 не поширюється на випадки проведення обшуку з метою відшукування знаряддя кримінального правопорушення, предметів і документів, вилучених з обігу КПК [2].

Раніше у КПК України була закріплена вимога про зазначення речей, документів або осіб, яких планується відшукати, без необхідності обґрунтування причини їх відшукування, що давало можливість вилучати майно, яке не мало жодного стосунку до кримінального правопорушення, або проводити обшук в осіб з метою, відмінною від мети кримінального провадження. Натомість сьогодні у клопотанні про проведення обшуку слідчий, прокурор повинні вказати речі, документи або осіб, яких планується відшукати, із зазначенням їх індивідуальних або родових ознак. Однак, не завжди існує можливість заздалегідь передбачити ознаки речей, які планується відшукати. Викладені міркування спонукають до висновку про необхідність внесення відповідних змін у ст. 234 КПК [6, с. 30].

Безумовно позитивним змінами до КПК є закріплення норми щодо фіксації обшуку за допомогою аудіо- та відеозапису в обов'язковому порядку (ч. 10 ст. 236 КПК), що, в першу чергу, зменшить кількість порушень з боку сторони обвинувачення. На додаток до цього слідчий, прокурор не мають права заборонити учасникам обшуку користуватися правовою допомогою адвоката або представника та зобов'язані допустити

такого адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення (ч. 3 ст. 236 КПК) [2].

Висновок. Враховуючи вищевикладене, можна відмітити що зроблено великий крок на шляху до усунення зловживань під час досудового розслідування зі сторони ОДР. Однак не всі внесені зміни є доскональними, а деякі з них є навіть нелогічними і потребують подальших уточнень та доповнень.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page8>
3. Бабіч Світлана Нові вимоги до проведення обшуку у 2018 р. / С. Бабіч / Протокол. Юридичний інтернет-ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://protokol.com.ua/ua/novi_vimogi_do_provedennya_obshuku_u_2018r_1/
4. Бортун М. Процесуальні аспекти проведення обшуку / М. Бортун / Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2017. – № 3(15). – С. 28–35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/3-2017/bortun.pdf>
5. Гловюк І. В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку (у розрізі новел КПК України) / І. В. Гловюк // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України . – 2018. – № 14. – С. 141-149.

6. Цюприк І. Напрями удосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства України в контексті змін до КПК України / І. Цюприк // Вісник прокуратури. - 2018. - №1. – 29-33. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=204181